

SISTEMATIZACIJA PROCESA PROJEKTOVANJA KROZ PRIMER KUĆE NA JEZERU
THE DESIGN PROCESS SISTEMATISATION THROUGH THE CONCEPTUAL DESIGN
PROJECT OF LAKE HOUSE

Aleksandra Joksimović, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast- ARHITEKTURA

Kratak sadržaj – *Ovaj rad prikazuje fazni razvoj projektantske ideje na osnovu empirijski utvrđenih najbitnijih odrednica za davanje odgovora na bilo koji projektni zadatak, a sistematski ilustrirano na jednom konkretnom primeru.*

Abstract – *Illustrated design project of a lake house as a result of breaking down the design process into phases determined with empirical experience in architecture.*

Ključne reči: *proces projektovanja, kontekst, razvoj ideje, kulturno nasleđe, savremeni dizajn*

Keywords: *Design process, context, concept, cultural heritage, contemporary architecture*

1. UVOD

1.2. Opis izabrane teme

Kao tema završnog rada bira se primer jednog od bazičnih arhitektonskih programa prilagođen savremenim potrebama društva, predstavljen u vidu idejnog rešenja kuće za odmor na obali jezera. Sistematskom analizom konteksta, istraživanjem programa i potreba modernog doba, kombinuju se sve sfere arhitekture sa akcentom na dizajnu enterijera i daju u jednoj zaokruženoj formi.

1.2. Polazne tačke

Prilikom odabira teme, javila se želja za zaokruživanjem dosadašnjeg viđenja arhitekture na polju određenih ličnih interesovanja koja su mi bila najinteresantnija za razradu. Pre svega tu je tipologija stanovanja kao jedan od favorita za istraživanje i paralelno sa njom arhitektura koja „sarađuje“ sa svojim neposrednim prirodnim okruženjem.

1.3. ilj

Odabirom izabrane teme nije bio cilj razrada još jednog arhitektonskog programa u nizu, već da se izvrši uopštena analiza procesa projektovanja zasnovana na empiriji dosadašnjeg bavljenja arhitekturom a na osnovu korišćenja konkretnog primera. Često se dešava da su polazne tačke i sredstva kojima se dolazi do arhitektonskih rešenja ista, dok sam ishod zavisi od pomenute empirije koju svaki projektant kreira samostalno u skladu sa referencama sa kojima komunicira.

2. SISTEMATIZACIJA TOKA PROJEKTOVANJA

2.1. Opšte odrednice

Na početku svakog projektantskog zadatka postavlja se par pitanja koja određuju u kom pravcu će se kretati proces rada. Temu najčešće bira korisnik predmetnog prostora, i koji daje smernice za njegovo oblikovanje prema svojim željama i potrebama. Projektant iz tih informacija crpi inspiraciju i stvara koncept sa kojim može da pristupi daljem istraživanju.

Kada su definisana tema i korisnik prostora, treba odrediti i lokaciju na kojoj će se postaviti dati objekat. Ovo je jedna od najvažnijih odrednica jer daje uslove koje bi trebalo ispoštovati, a tiču se položaja objekta na parceli, orijentaciju prema stranama sveta, položaj otvora, nagibe krovnih ravni, spratnost i sl.

U zavisnosti od svakog projektnog zadatka ponaosob, mogu se javljati posebni zahtevi u manjem ili većem broju, zbog kojih se ne može govoriti o uopštenim uslovima koji važe za svaku vrstu objekta. Paralelno sa urbanističkim uslovima ideja se razvija i na osnovu programskih zahteva.

Arhitektonski program ili tipologija određuje o kakvoj vrsti objekta se radi, njegovoj nameni, funkcionalnim zahtevima, površinama, načinu oblikovanja i sl. Na to se nadovezuje tema dizajna, koji razrađuje detalje prethodno grubo definisanog prostora i predstavlja platformu za široku paletu kreativnosti projektanta.

2.2. Analiza urbanističkih zahteva

Projektanti crpe inspiraciju iz svog neposrednog okruženja i u stvarima sa kojima se često susreću. Tako je kao polazna tačna za odabir date teme proizašla iz ličnog prirodnog okruženja u kome se prepoznao potencijal za razradu ideje o kući za odmor baš na jednom takvom mestu. U pitanju je obala jezera Palić nedaleko od grada Subotice.

Paličko jezero je najveće prirodno jezero u Srbiji, i spada u zaštićenu kategoriju Parka prirode zbog svojih prirodnih bogatstava u vidu brojnih zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta, kao i istorijskih objekata sa ambijentalnim vrednostima. Turistički potencijal područja naglašava se kroz organizovanje brojnih kulturnih dešavanja uz obalu jezera, zoološki vrt kao deo prostorne celine i uređeni parkovi za aktivnosti u prirodi koji doprinose definisanju ovog područja kvalitetnim mestom za odmor.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bio dr Marko Todorov, docent.

Slika br. 1 Pogled sa obale

Uprkos davno prepoznatim kvalitetima ovog prostora, neodgovarajući način korišćenja doveo je do lošeg stanja vode samog jezera i narušavanja čitavog ekosistema parka prirode. Problemi koji se javljaju odnose se na ugrožavanje biljnih i životinjskih vrsta od kojih su mnoge nestale zbog neadekvatne eksploatacije čitavog okruženja, a zbog ljudskih faktora.

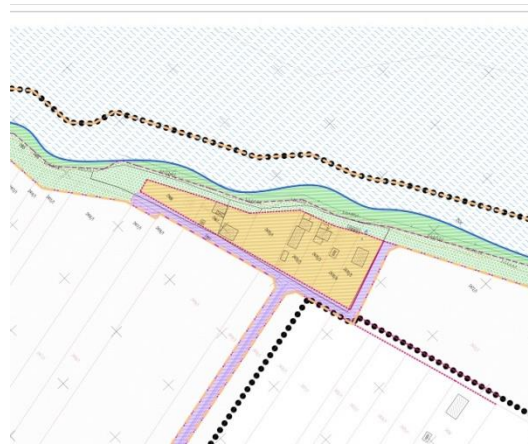
Pre svega tu se najviše ističe ispuštanje neprečišćenih otpadnih voda u samo jezero, čime je narušen hemijski sastav vode koji je prirodno stanište mnogih riba. Takođe, poljoprivrednim aktivnostima i neostavljanjem dovoljnog rastojanja od obradivih njiva do obale, dolazi do erozije obalnog pojasa jezera što opet ima za posledicu ugrožavanje biljnih vrsta važnih za očuvanje stabilnosti ekosistema jezera.

Na eroziju dodatno utiče i nepostojanje dovoljne širine zaštitnog pojasa zelenila uz samu obalu koji štiti od razornih uticaja vetra.

„Jezero Palić predstavlja značajan resurs za razvoj lokalne zajednice u Subotici. Višedecenijski uticaj brojnih nepovoljnih faktora (odsustvo odgovarajućeg upravljanja, ulivanje nedovoljno prečišćenih ili neprečišćenih otpadnih voda, poljoprivredne aktivnosti i dr.) doveo je do devastacije vode jezera i životnih zajednica vezanih za nju“ [1].

Pomenuti problemi uočeni su od strane upravljača područja kao pitanje koje je neophodno sanirati radi očuvanja svih bitnih karakteristika vodenog ekosistema pa je doneta nekolicina strateških dokumenata sa predlozima rešenja. Pored rešavanja trenutnih problema sa kvalitetom vode, ovi dokumenti propisuju i ekološke smernice za buduća delovanja na datom području.

Sagledavajući sve prethodne faktore za predmetnu lokaciju ističe se istočna obala jezera kao najpovoljnija za dalji razvoj ideje kuće za odmor. Kako zbog pogodnog položaja zbog insolacije i provetrenosti, prema važećem planu detaljne regulacije, ova zona je i planski namenjena za ovu tipologiju, pa su uslovi za projektovanje bliže određeni.

Slika br. 2 Izvod iz PDR za deo obalnog pojasa Palićko jezera (istočna obala) na Paliću – „Zona kuća za odmor“ [2]

2.3. Analiza kulturnog nasleđa

Kao i u većini Vojvodine, panonski tip kuće ističe se kao dominantno nasleđen model građenja u pretežno ruralnim sredinama kao što je zona Palićkog jezera.

„Anonimni neimari iz naroda su, poštujući propise o gradnji, a koristeći svoj estetski senzibilitet i maštovitost, uspeali da svojom veštinom za potrebe vojvođanskog para spoje dva u praksi teško spojiva elementa. Na jednoj strani od austrijskih vlasti nametnutu obavezu poštovanja propisa o gradnji, a na drugoj ogromno materijalno, duhovno i emotivno žrtvovanje za tu istu stvar. Iz jednog takvog odnosa razvila se autentična arhitektonska tvorevina, tradicionalna panonska kuća koju karakterišu funkcionalnost, racionalno korišćenje prostora, jednostavna konstrukcija, svedeni oblik i umerena dekoracija. Materijali od kojih je zidana: zemlja, drvo, slama i trska bili su jeftini i na dohvat ruke, a njeno postavljanje užom stranom prema uličnoj regulaciji i trodelni unutrašnji raspored prostorija, definisali su je kao tip dužne kuće, ili kuće na brazdu koji je postao lako prepoznatljiv i karakterističan za ovo podneblje“ [3].

Slika br. 3 - Primeri tradicionalne dužne kuće

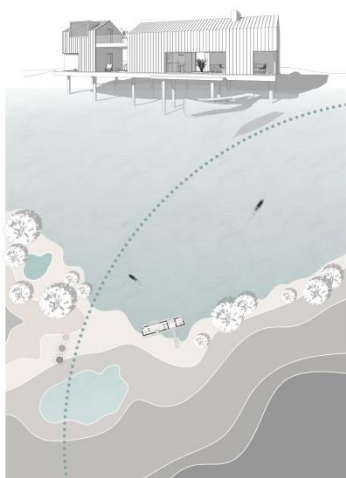
2.4. Analiza arhitektonskog programa

Kuća za odmor, ili često nazivana vikend kuća (vikendica), predstavlja razvijeni oblik stanovanja koji se drugačije interpretirao kroz istoriju. Korišćene za smeštaj poljoprivrednika u sezoni obrađivanja zemljišta ili kao odraz moći korisnika iz viših društvenih staleža, temu

vikendica objedinjuje jedna zajednička osobina, a to je mesto za privremeni boravak. Ono što danas predstavlja vikendica jeste mesto za izolaciju od svakodnevice i odmor u pretežno ruralnim i manje razvijenim sredinama u kojima je dominantna nenarušena prirodna sredina. Načinom oblikovanja često se postiže korespondencija sa prirodnim kontekstom tako da osećaj boravka u prirodi bude što naglašeniji i drugačiji od onog u gradskim sredinama. To se najviše postiže korišćenjem prirodnih materijala, svedenim formama koje ne remete spontanost prirodnog okruženja, i izostavljanjem nepotrebnih sadržaja koji skreću pažnju sa okružujućeg mira i tišine.

3. TEHNIČKI OPIS

3.1. Položaj objekta na parceli

Slika br. 4 – situacija sa izometrijskim prikazom

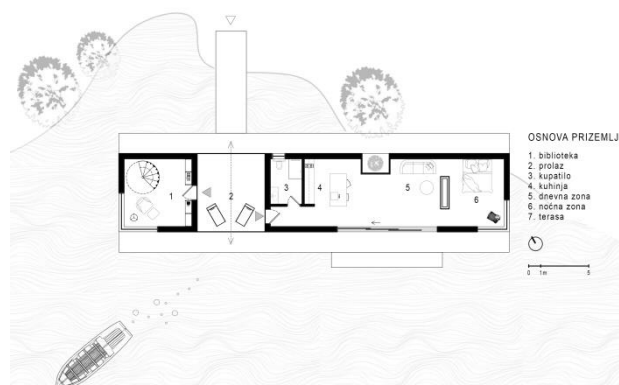
U pitanju je istočna obala jezera Palić, u zoni namenjenoj za kuće za odmor. Objekt je zamišljen kao integralni deo vizure jezera, pa je za njegov položaj odabrana sama obala, odnosno objekt je posredstvom šipova oslonjen na platformu koja se nalazi iznad nivoa vode. Formirajući tip kuće koja podseća na sojenice oponaša se primer drvenih molova koji su jedni od dominantnih asocijacija na ovo jezero. Sama orijentacija objekta definisana je tako da obezbedi dovoljno insolacije i ujedno iskoristi potencijal sunčeve energije za grejanje prostora. Iz tog razloga objekt je pozicioniran upravno na obalu sa dominantno okrenutim otvorima ka jugu. Pristup objektu predviđen je preko drvenog mola koji je takođe izdignut u odnosu na teren i oslonjen na šipove. Ovaj položaj objekta prepoznatljiv je u okolini ali samo na primerima objekata javnih namena, poput Ženskog i Muškog štranda.

3.2. Arhitektonsko oblikovanje

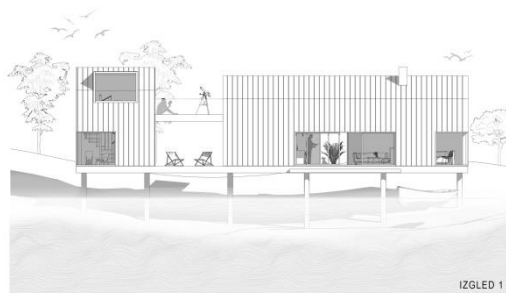
3.2.1. Zoniranje

Po uzoru na primere iz ranijih istorijskih perioda, preuzeti su principi oblikovanja objekata sa ambijentalnim vrednostima karakterističnim za ovo područje. Panonski tip kuće sa izduženom osnovom primenjen je na ovom rešenju u duhu savremenog viđenja arhitekture. Tako je objekt zamišljen u vidu pravilne pravougaone osnove sa nizanem prostorija poput sličnog principa u prekim

kućama. Motiv ajnfront kapije iskorišćen je simbolično u vidu prolaza između dve zone koje su funkcionalno izolovane, a opet čine jednu celinu. Taj princip oslanja se na ulogu koju je nekada imala ajnfront kapija, a to je da razdvaja ekonomski od stambenog dela objekta iako su bili objedinjeni pod jednim krovom. U ovom slučaju, zoniranje je izvršeno tako da fizički odvoji radnu zonu od dnevne i noćne zone. Zatim motiv ognjišta i kuhinje kao centralnog mesta za okupljanje u kući prenet je i na ovo rešenje funkcije. Minimalistički pristup rešavanja funkcije doveo je do svedene forme koja usmerava pažnju na detalje poput velikih transparentnih otvora koji vizuelno daju osećaj da je enterijer sastavni deo okoline. Uvlačenjem dela fasade u vidu staklenog poluatrijumskog prostora sa zelenilom, dodatno je naglašena interakcija prostora sa prirodom. Zona za odmor izdvojena je posebnim ulazom i projektovana na dve etaže sa bibliotekom u prizemlju i radnom sobom na spratu, iz koje je obezbeđen izlaz na terasu sa koje se mogu posmatrati ptice i uživati u pogledu. Dnevna i noćna zona ostaju prizemne sa vertikalnim gabaritom koji prati liniju radne zone, a provlačenjem otvora duž fasade i njihovim nastavljanjem nakon loma sa krovnom ravni postiže se osećaj većeg volumena prostora ispunjen sa dosta prirodne svetlosti.

Slika br. 5 – osnova prizemlja

Slika br. 5 – izgled

3.2.2. Materijali

Opet po uzoru na referentne primere osmišljena je konstrukcija sa materijalima koji su lokalni i ispunjavaju funkcionalne, estetske, ekološke i energetske zahteve. Već pomenuti šipovi kao način fundiranja primeren je ovakvom tipu objekta zbog konfiguracije terena koji zahteva temeljenje do nivoa čvrstog tla što se postiže

čeličnim cevastim profilima. Na šipove je postavljena drvena platforma izvedena od greda potrebnih dimenzija poprečnih profila za statičku stabilnost konstrukcije. Drvena konstrukcija ispraćena je i u nivou zidova i krovnih ravni, tako da se dobija jedna lako-montažna konstrukcija. Odabirom metalne ventilisane fasade u tamnim tonovima vrši se modernizacija, ističe tehnološki napredak u pogledu materijala i postiže efekat kontrasta na ostatak minimalističkog pristupa koji je stopljen sa okolinom. Velikim otvorima dodatno su naglašene zone unutar objekta i obezbeđeno je dovoljno prirodnog osvetljenja i provetrenosti. Zaštitno zelenilo oko objekta daje potrebnu zaštitu od preterane osunčanosti, osećaj hlada u toplim letnjim periodima i postaje deo eksterijera fasade kada se svojim senkama oslikava na objekat.

3.2.3. Eksterijer i enterijer

Slika br. 6 – vizuelizacija eksterijera

Slika br. 7– vizuelizacija enterijera

Slika br. 8– vizuelizacija enterijera

Slika br. 9– vizuelizacija enterijera

4. ZAKLJUČAK

Kao što je navedeno u uvodu, cilj ovog rada bila je sistematizacija toka projektantske misli na jednom konkretnom primeru i opis faza kroz koje je neophodno proći radi odgovora na svaki novi projektni zadatak. Analizom urbanističkih i programskih uslova, referenciranjem na istorijsko i kulturno nasleđe dolazi do se podloge na osnovu koje se prema ličnom nahođenju projektanta dolazi do autorskog rešenja. Tako je do rešenja kuće za odmor na Paličkom jezeru u Subotici prethodnila detaljna analiza pomenutih faktora.

5. LITERATURA I REFERENCE

[1] Anonim, „ Plan za unapređenje ekološkog stanja Paličkog jezera i njegove okoline“, *Subotica, 2014.str. 1*

[2] Anonim, „Plan detaljne regulacije za deo obalnog pojasa Paličkog jezera (istočna obala) na Paliću“, *Službeni list grada Subotice broj 7/15, 2015.*

[3] Branislav Milić (etnolog), „Tradicionalna kuća vojvođansko-panonskog tipa“, *Zavod za zaštitu spomenika kulture Zrenjanin, 2020* link: <http://www.zrenjaninheritage.com/etnologija/tradicionalna-kuca-vojvodjansko-panonskog-tipa>

Kratka biografija:

Aleksandra Joksimović rođena je u Novom Sadu 1995. God. Osnovne studije na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitektura završila je 2019. Godine. Trenutno student master studija na smeru Dizajn enterijera i zaposlena u projektantskom birou u Subotici kao inženjer arhitekture.